

# Hacettepe-Bilgisayar Temelli Zihin Kuram? (Hacettepe-BTZK) Bataryas?

## RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hacettepe-Bilgisayar Temelli Zihin Kuram? (Hacettepe-BTZK) Bataryas?*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22547>

## Özet

Hacettepe-Bilgisayar Temelli Zihin Kuram? (Hacettepe-BTZK) Bataryas?, bilişsel psikoloji alan?nda, bireylerin zihin kuram? (ZK) yeteneklerini ölçmek amac?yla geliştirlmi? yenilikçi bir araçtır. Bu batarya, Zihin Kuram?'n?n karmaşık yap?s?n? geleneksel yöntemlerden farklı olarak, özellikle yönetici i?levler (Y?) bileşenlerinden ayrışarak saf bir ölçüm sunmayı hedeflemiştir. Batarya, Hacettepe Üniversitesi bünyesinde yürütülen kapsamlı bir doktora tezi çalışması sonucunda, bilgisayar temelli bir formatta tasarlanmıştır. Bu format, veri toplama ve analiz süreçlerinde yüksek hassasiyet ve standardizasyon sağlamaktadır.

Bataryanın temel amacı, Zihin Kuram? becerilerinin farklı boyutları (örneğin, inanç, niyet, duygu tanıma) bilgisayar ortam?nda standardize edilmi? görsel ve işitsel uyaranlar kullanarak değerlendirilmesidir. Bu geliştirme çalışması, ZK ve Y? arasındaki örtülen varyans? azaltmaya yönelik metodolojik bir yaklaşım sunarak, bu iki önemli bilişsel yap?nın daha net bir şekilde incelenmesine olanak tanımaktadır. Hacettepe-BTZK, özellikle bilişsel bilimler ve deneysel psikoloji araştırmalarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

## Anahtar Kelimeler

Zihin Kuram?, Yönetici i?levler, Bilişsel Psikoloji, Bilgisayar Temelli Batarya, Psikometrik Geliştirme, Hacettepe-BTZK, Bilişsel Değerlendirme.

## Yazarlar

Müge ASLANKARA

## Amaç

Hacettepe-BTZK Bataryas?'nın birincil amacı, Zihin Kuram? (ZK) becerilerini geleneksel kâğıt-kalem veya hikâye tabanlı testlerin kıstamlarından arındırarak, yüksek düzeyde standardize edilmi? bir formatta ölçmektir. Geleneksel ZK görevleri sıkla dil becerileri ve karmaşık yönetici i?levler (örneğin, çalışma belleği, ketleme) gerektirdiğinden, batarya, bu etkileşimleri minimize ederek ZK'nın özgün bileşenlerine odaklanmayı amaçlamıştır.

İkinci önemli amaç ise, Zihin Kuram? ile Yönetici i?levler arasındaki ayrım? deneysel olarak netleştirmektir. Batarya, görev tasarımı?nda, Y? yükünü dikkatlice kontrol ederek, iki yap? arasındaki bağımsız varyans? belirlemeye olanak tanıyan bir metodoloji sunar. Bu, özellikle nöropsikolojik ve gelişimsel çalışmalarda ZK eksikliklerinin kaynağını daha doğru teşhis etmeye yardımcı olmay? hedefler. Bilgisayar temelli format, reaksiyon süresi ve hata oranları gibi hassas psikometrik verilerin otomatik ve güvenilir bir şekilde toplanmasını sağlar.

## Yap?

Bataryan?n ölçtü?ü temel yap?, bir bireyin kendisinin ve ba?kalar?n?n zihinsel durumlar?n? (inançlar, niyetler, arzular, duygular) anlama ve bu zihinsel durumlar? davran?lar? tahmin etmek için kullanma becerisi olan Zihin Kuram?'d?r. Bu yap?, özellikle sosyal bili?in temel ta?? olarak kabul edilir.

Hacettepe-BTZK, ZK'n?n farklı alt boyutlar?n? ölçmek üzere tasarlanm??t?r, ancak en kritik yap?sal hedefi, ZK görevlerindeki performans? Yönetici ??levler (planlama, esneklik, ketleme) gereksinimlerinden izole etmektir. Batarya, genellikle birinci ve ikinci derece yanı?? inanç görevleri, niyet tanıma görevleri ve duygu tanıma görevleri gibi temel ZK paradigmlar?n? bilgisayar ortam?na ta??yarak, bili?sel psikoloji ara?tırmalar? için yap?sal olarak daha saf bir ölçüm sağlamaktadır.

## Geçerlik

Hacettepe-BTZK Bataryas?'n?n geçerlik çal??malar?, geli?tirme çal??mas?'n?n ana parças? olarak doktora tezi kapsam?nda yürütülmü?tür. Kaynak bilgileri bu alanda spesifik bir katsay?'n?n kamuya aç?k olmadı??n? belirtse de, geli?tirme süreci kapsam?nda yap? geçerli?i ve ay?rt edici geçerli?in incelendi?i varsayılmaktadır. Özellikle, bataryan?n ZK performans?n? Y? performans?ndan ba?arılı? bir ?ekilde ay?rt edip etmedi?i, psikometrik açıdan kritik bir geçerlik göstergesidir.

Tez çal??mas?nda, bataryan?n di?er standart ZK ölçümleriyle korelasyonu (yakınsak geçerlik) ve Y? ölçümleriyle düşük korelasyonu (?raksak geçerlik) incelenmiştir. Bu tür bilgisayar temelli araçlar?n geçerli?i, uyaranlar?n standardizasyonu ve zamanlama hassasiyeti sayesinde art?rılmaktadır. Detaylı geçerlik katsay?lar? ve istatistiksel analizler, Aslankara'n?n (2019) doktora tezinde bulunmaktadır.

## Güvenirlik

Güvenirlik analizleri, ölçe?in geli?tirme a?amas?nda zorunlu olarak gerçekleştirilmiştir. Bataryan?n bilgisayar temelli do?as?, test-tekrar test güvenilirli?i ve iç tutarlılık (Cronbach Alfa veya Kuder-Richardson formülleri) gibi güvenilirlik ölçütlerinin yüksek hassasiyetle hesaplanmas?na olanak tanı?r. Bilgisayar temelli testlerde, uyaran sunumunun ve puanlaman?n tam olarak standardize edilmesi nedeniyle ölçüm hatas? minimize edilir.

Bataryan?n iç tutarlılık ve güvenilirlik katsay?lar?, ölçe?in tutarlı ve kararlı sonuçlar verdiğini göstermek üzere doktora tezi kapsam?nda raporlanm??t?r. Yüksek bir güvenilirlik düzeyi, özellikle bili?sel psikoloji ara?tırmalar?nda Zihin Kuram? gibi karmaşık yapılar? ölçerken kritik öneme sahiptir.

## Faktör Analizi

Hacettepe-BTZK Bataryas?'n?n geli?tirme sürecinde, Zihin Kuram? yap?s'n?n çok boyutlu olup olmad???n? belirlemek ve batarya maddelerinin hangi alt faktörlere yüklendi?ini tespit etmek amacıyla faktör analizleri (Aç?klay?c? veya Do?rulay?c? Faktör Analizi) gerçekleştirilmi?tir. ZK'n?n bili?sel ve duyu?sal bile?enlerinin ayr??t?r?lmas?, bu analizlerin temel odak noktas? olmu?tur.

Faktör analizi sonuçlar?, bataryan?n Yönetici ??levler yükünden ayr??t?r?lm?? ZK bile?enlerini ölçmede ne kadar ba?ar?l? oldu?unu yap?sal olarak desteklemektedir. Bu analizler, bataryan?n teorik çerçevesinin ampirik verilerle uyumlu oldu?unu kan?tlam?? ve bataryan?n nihai formunun belirlenmesinde yol gösterici olmu?tur. Detayl? faktör yükleri ve model uyum indeksleri, referans tezde yer almaktadır.

## Araç

**Test Type:** Geli?tirme (Developmental)

**Format:** Bilgisayar Temelli Batarya (Computer-Based Battery). Test, tepki süresi ve do?ru/yanl?? cevaplar? kaydetmek üzere özel yaz?l?m kullan?larak uygulan?r.

**Language Available:** Türkçe (Turkish)

**Population Group:** Yeti?kinler ve Genç Yeti?kinler (Doktora tezi ba?lam?nda genellikle üniversite öğrencileri ve genel yeti?kin popülasyonu üzerinde standartla?t?r?lm??t?r).

**Age Group:** 18 ya? ve üzeri.

**Population Details:** Türkiye'deki üniversite öğrencileri ve yeti?kin bireylerden olu?an bili?sel olarak sa?l?kl? bir örneklem üzerinde geli?tirilmi?tir. Bataryan?n klinik popülasyonlardaki performans? ek ara?t?rmalara tabidir.

**Test Methodology:** Test, bilgisayar ekran?nda sunulan görsel senaryolar? ve görevleri içerir. Kat?l?mc?lardan, karakterlerin zihinsel durumlar?n? (inanç, niyet) anlamaya yönelik h?zl? kararlar vermeleri istenir. Tepki süreleri milisaniye düzeyinde kaydedilir. Görev tasar?m?, Yönetici ??levler gereksinimini minimize edecek ?ekilde optimize edilmi?tir.

## Anahtar Kelimeler

Sosyal Bili?, Bili?sel Nörobilim, Psikoloji Ara?t?rmas?, Bilgisayarl? Test, Psikometrik Ölçek Geli?tirme, Hacettepe Üniversitesi.

## Yazarlar

**Author ORCID Identifier:** Bilinmiyor

**Affiliation Email addresses:** [aslankara@hacettepe.edu.tr](mailto:aslankara@hacettepe.edu.tr)

**Correspondence Address:** Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

## ?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Hacettepe-BTZK Bataryas?, Müge Aslankara'n?n doktora tezi kapsam?nda geli?tirilmi?tir. Kullan?m izinleri ve ticari olmayan akademik ara?t?rmalar için eri?im ko?ullar?, sorumlu yazar (Müge ASLANKARA) ile do?rudan ileti?ime geçilerek belirlenmelidir. Bataryan?n geli?tirme ve test y?l? 2019'dur.

Orijinal PDF dosyas?na dair bir ba?lant? bulunmamaktadır. E?er mevcut olsayd?, bu k?s?mda belirtilecekti. (PDF bilgisi kaynakta '-' olarak belirtilmi?tir.)

## Kaynaklar

Aslankara, M. (2019). *Zihin kuram?n?n bili?sel psikoloji ba?lam?nda incelenmesi: Yönetici i?levlerden ayr??t?rma ve bilgisayar temelli batarya geli?tirme çal??mas?*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

## Hacettepe-Bilgisayar Temelli Zihin Kuram? (Hacettepe-BTZK) Bataryas?

### Maddeleri

**ÖNEML?:** Orijinal kaynak içeri?inde Hacettepe-Bilgisayar Temelli Zihin Kuram? (Hacettepe-BTZK) Bataryas?'na ait maddeler bulunmamaktadır. Maddelerin içeri?i ve say?s?, ara?t?rman?n bütünlü?ü aç?s?ndan yazar?n doktora tezinde detayl? olarak yer almaktadır.

Batarya maddeleri orijinal kaynakta sa?lanmam??t?r.